

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Vsvris. Titvlvs V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ditionis, dignitatis, aut status ecclesiastici vel mundani (etiam si foret sanctus Romanus ecclesie cardinalis) quos ipsos Iacobum & Petrum, vel eorum alterum scienter & deliberatè pro cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad cardinalatum admiserit, seu votum eorum vel alicujus ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominaverit, assumpserit, vel receperit, seu dederit in his vel ad hoc auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententia duximus innodandum, à qua (absque expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolvi, nec etiam per collegium Apostolicæ sedis, eadem sede vacante, eumque; prælatione, dignitate, statu & honore ecclesiastici omnino privamus: nihilominus omnes, qui dictis Iacobo & Petro, aliis & natis dicti Iohannis favorem præbuerint, vel auxilium in rebellionem vel schismate persistentibus, excommunicationis sententia innodantes. Hæc & alia per nos facta in prædictis nostris processibus, & in literis nostris bullatis super eis confectis contenta, hac constitutione perpetuò valitura ratificamus, confirmamus atque innovamus, eandemque a denovo facimus de fratre nostro consilio prædictorum. Et ut dictorum malitia non inveniat successorem & punitione transgressionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac in oblivionem veritas veniens, non vagetur incerta: Statuimus atque decrevimus b, ut & ipsa inviolabiliter observentur, & quod similes excessus & culpa poenis similibus in posterum puniantur.

DE HOMICIDIO.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Ter assassinos faciens, vel tantum mandans aliquem interficere, tanquam ab omnibus dissidatus, absque alicujus prælatione sententia incurrat excommunicationem & depositionem ab officio & beneficio. h. d. secundum Zen.

Innocentius quartus In Concilio generali Lugdunensi.

PRO humani redemptionis generis, de summis cælorum ad ima mundi descendens, & mortem tandem subiens temporalem Dei filius Iesus Christus, ne gregem sui precio sanguinis gloriosè redemptum, ascensus post resurrectionem ad partem, absque pastore desereret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut suæ stabilitate fidei ceteros in Christiana religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera suas accenderet devotionis ardore) commisit, unde nos ejusdem Apostoli effecti (disponente Domino, licet immeriti,) successores c, & ipsius redemptoris locum in terris, quanquam indignè tenentes, circa gregis ejusdem custodiam solliciti excitati vigiliis, & animarum salutis jugis attentione cogitationis intendere, summo vobis noxia, & agendo profutura debemus, ut excessu à nobis negligentia somno, nostrique cordis oculis diligentia sedula vigilantibus, animas Deo lucifacere sua nobis cooperante gratia valeamus.

Cum igitur illi qui sic horrenda inhumanitate, de testanda que sevitia mortem suam aliorum, ut ipsos faciant per assassinos occidi, non solum corporum, sed mortem procurant etiam animarum (nisi eos exuberans gratia divina præveniat, ut sint armis spiritualibus præmuniti, ac omnis potestas tribuatur à Domino ad justitiam reclinique judicium exercendum.) Nos tanto periculo volentes occurrere animarum, & tam d

a In antiq. libris ista: eademq. de novo, &c. b al. decernimus. c Vid. Intercrematam in summa de eccles. lib. 23. 33. & 36. d al. ita: & am nefarice presumptores.

nefarias presumptiones ecclesiasticæ animadversionis mucrone ferire (ut metus poenæ, metæ hujusmodi presumptionis exiliet) præsertim cum nonnulli magnates taliter perimè formidantes, coacti fuerint securitatem ab eorundem assassinatorum domino impetrare, sicq; ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam.

Sacri approbatione concilii statuimus, ut quicumque princeps, prælatus, seu quavis alia ecclesiastica secularive persona, quempiam Christianorum per dictos assassinos interficere fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receperit, vel defendit seu occultaverit, excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa liberè aliis per illos (ad quos eorum collatio pertinet) conferantur: sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianæ religionis emulus, à toto Christiano populo perpetuò diffidatus, & postquam probabilibus confiterit argumentis, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiratur.

CAP. II.

Sine pena irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus conqueri coram iudice seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pena sanguinis: expressè protestando, quod ad penam sanguinis non intendunt. h. d. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

PRælatis b vel clericis quibuscunque, qui de laicis suis malefactoribus querelam penes secularem iudicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cetero presumantur, protestando expressè quod ad vindictam c seu penam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis aliàs in tali casu de jure debeat pena sanguinis irrogari, si iudex mortem illis inferat iustitia exigente.

Alioquin si prælati aut clerici propter metum hujusmodi (quia iudex ad penam sanguinis posset d procedere de suis malefactoribus) taliter conqueri non audeant, daretur peris que materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona liberè depraedandi.

CAP. III.

Mandanti aliquem verberari, secuta mors imputatur, hoc dicit, secundum Zen.

Idem.

IS, qui mandat aliquem verberari (licet expressè inhibeat ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur) irregularis efficitur, si mandataris fines mandata excedens mutilet vel occidat. Cum mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.

DE VSVRIS.

TITVLVS V.

CAP. I.

Primo monuit & observari præcipit Lateranense concilio contra usurarios edictum, usque ad ver. & quia. Vbi præcipit omnibus dominis & universitatibus terrarum, ne permittant alienigenas in terris suis conducere domos, ad exercendum foenus, vel conductas habere, & quod aliquis eis ad hoc domos non loceat, usque ad versic. qui veri. Vbi imponit penam clericis contrafactentibus, usque ad versic. ceterum. Vbi imponit penam laicis, & hoc facit usque in finem. Ioan. And.

a Vid. l. non omnes, §. à barba, ff. de re mil. b Vid. Decretum consil. 27. & Felin. in cap. asserere, extra. de presump. c Præter doctores hic vide de summa in cap. quarrelam, extra. de iurjurando. d alii, possit.

Gregorius decimus in generali concilio Lug-
duensi.

VSurarum voraginem (quæ animas devorat, & facultates exhaurit) compescere cupientes, constitutionem Lateranensis a concilii contra usurarios editam, sub divina maledictionis interminatione precipimus inviolabiliter observari. Et quia, quo minor foeneratoribus aderit foenerandi commoditas, eo magis adimetur foenus exercendi libertas, hæc generali constitutione sancimus, ut nec collegium, nec alia universitas, vel singularis persona cujuscunque sit dignitatis, conditionis aut status, alienigenas & alios non oriundos de terris ipsorum, publicè foenebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittant: sed hujusmodi usurarios manifestos omnes intra tres menses de terris suis expellant, nunquam aliquos b tales de cetero admittant: nemo illis ad foenus exercendum domos locet, vel sub alio titulo quocunque concedat. Qui verò contra fecerint, si persona fuerint ecclesiastica, Patriarcha, Archiepiscopi, Episcopi, suspensionis: minores verò persone singulares, excommunicationis: si autem collegium, seu alia universitas, interdicti sententiam ipso facto senoverint incursum. Quam si per mensem animo sustinuerint indurato, terra ipsorum (quandiu in eis iudem usurarii commorantur) extunc ecclesiastico subiaceant interdicto. Ceterum si laici fuerint, per suos ordinarios ab hujusmodi excessu (omni cessante privilegio) per censuram ecclesiasticam compescantur.

CAP. II.

Manifesti usurarii licet mandaverint usuras restitui, ecclesiastica sepultura negatur, nisi primo satisfiat, vel secundum formam hujus decreti idoneè caveatur. Sepelentes eos contra hanc constitutionem, Lateranens. conc. poenam incurrun. Testamenta ipsorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis interesse, vel eis absolvere, vel ad confessionem admittere. h. d. Ioan. Andr.

Idem e.

Quamquam usurarii manifesti de usuris, quas receperant a satisfieri expressa quantitate vel indistinctè in ultima voluntate mandaverint: nihilominus tamen eis ecclesiastica sepultura denegatur, donec de usuris ipsis fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenarie satisfactum: vel illis quibus facienda est restitutio, si præsto sint ipsi, aut aliis, qui eis possint acquirere, vel eis absentibus loci ordinario, aut ejus vicegerenti, sive rectori parocæ, in qua testator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipsa parocia (quibus quidem ordinario, vicario, & rectori prædicto modo, cautionem hujusmodi eorum nomine licet præsentis constitutionis auctoritate recipere: ita, quod illis perinde actio acquiratur) aut seruo publico de ipsius ordinarii mandato idoneè de restitutione facienda sit cautum. Ceterum si receptorum usurarum sit quantitas manifesta, illam semper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam recipientis cautionem hujusmodi arbitrio moderandam: ipse tamen scienter non minorem quam verisimiliter creditur, moderetur: & si secus fecerit, ad satisfactionem residui teneatur. Omnes autem religiosos & alios, qui manifestos usurarios, contra præsentis sanctionis formam ad ecclesiasticam ausi fuerint admittere sepulturam, poenæ Late-

a Lateranense canil. sub Alexand. III. c. 25. b alit. alios. c. al. ita. Idem in eodem. d. Supple cum effectu, idè si cautus, dicunt Ioan. Andr. Domin. ad vocatus, ne in isto casu simpliciter formet articulum, quod mutavit ad usuras, quia de mutantis bus contenti nisi procedunt receptis, textus non loquitur. factum nota. in simili sup. 127. 21. cap. 1. Et promissio de dando non concludit dationem. 1. q. 1. 3. cor. Font.

ranensis concilii contra usurarios promulgata sit inanis subiacere. Nullus manifestorum usurariorum testamentis interit, aut eos ad confessionem admittat, sive ipsos solvat: nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro suatum viribus facultatum præstent (ut præmittimus idoneam cautionem). Testamenta quoq; manifestorum usurariorum aliter facta non valent, sed sint irrita ipso jure.

DE EXCESSIBVS PRAELATORUM, & b subditorum.

TITVLVS VI.
CAP. I.

Mendicantes non possunt acquirere nova loca ad habitandum, vel antiqua alienare vel mutare, absq; speciali licentia super ea de hac prohibitione faciat mentionem. In acquisitionibus locorum pro eremitica vita ducenda, cessat prohibitio, h. d. Ioan. An. Bonifacius octavus.

Cum ex eo, quod prædicatores, minores, & religiosi si alii mendicantes, in civitatibus, castris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos vel loca de novo suscipiunt, seu olim suscepta dimittunt, se ibidem ad alia transferentes, diversa scandala quorundam provocent, & frequentes clamores ad sedem Apostolicam proferantur. Nos super hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edito, ne deinceps aliqui vel aliqui de prædictis, quibuscunque super hoc privilegia muniri existant (quæ ipsis contra tenorem constitutionum præsentis nullatenus volumus suffragari) in aliqua civitate, castro, villa, seu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quocunque de novo recipere, seu habere recepta mutare, vel ea conditionis, permutationis, donationis aut cujuscvis alienationis titulo quocunque in alios transference præsumant, absq; sedis Apostolicæ licentia & speciali, plenam & expressam scientiam prohibitionis hujusmodi mentionem: si secus egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen eis, qui videri voluerint eremiticam seu solitariam eligenda, de novitate suorum licentia (quin cellas, mansiones seu habitacula in eremo, sive locis ubi non sit hominum habitatio propinqua, possint acquirere ac mutare) non intelligimus interdictum.

DE PRIVILEGIIS

TITVLVS VII.
CAP. I.

Exempti vel privilegiati, ut non teneantur, nisi sub certo iudicio respondere, ratione delicti contractus aut rei, si hoc fuerit vel factu in loco non exempto, conveniantur coram ordinario (si ratione delicti non).

Innocentius quartus in concilio generali Lug-
duensi.

Volentes a libertate (quam nonnullis Apostolica sedes privilegio exemptionis indulget) sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant, & declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sit sic exempti gaudent libertate, nihilominus tamen ratione delicti sive contractus, aut rei, de qua contra-

a al. satisfactio. b. Hac duo verba, & subdistinguitur, sunt antiqui codicib. & in recentioribus magis emendata. c. Per illud excluditur hic legatus de latere. Phil. Fon. d. Vid. Conc. Trid. sess. de refor. c. 12. ubi hoc decretum innovatur. e. Privilegiatum non debet excedere metas privilegior. sup. eod. sanct. c. 2. par. 1. d. ita: quod quantumcumque, &c.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN